

Waarom pluriformiteit?

Het NIVRA-bestuur kiest nadrukkelijk voor behoud en versterking van een pluriforme beroepsorganisatie. Onwenselijk en bovendien onnodig, meent Hans Blokdijk. 'Laat barbiers en de chirurgijns zich afzonderlijk ontwikkelen.'

HANS BLOKDIJK*

Vóór de Algemene Ledenvergadering van vorig jaar heeft het bestuur de nota 'Sterk en divers' uitgebracht, over de pluriformiteit van onze beroepsorganisatie. Dit lijkt te vroeg geschied. Juist in het afgelopen jaar is de functie van het NIVRA sterk beperkt. De nota lijkt echter geschreven vanuit de vraag: "Hoe bevestigen wij de status quo?". Het uitgangspunt van de pluriformiteit staat niet ter discussie. Maar de tijden zijn snel en sterk veranderd, en daarmee de belangen van de verschillende ledengroeperingen. Tijd voor een iets minder zachtzinnige analyse!

De pluriformiteit is ontstaan uit de accountantsopleiding: die was tot ver in de vorige eeuw de enige opleiding op niveau, óók voor controllers. Bij de totstandkoming van de Wet op de Registeraccountants zijn NIVA en VAGA er destijds in geslaagd alle leden tot registeraccountant benoemd te krijgen, ongeacht hun functie. Toch was, en is, een publiekrechtelijk lichaam alleen zinvol voor de - maatschappijgerichte - controlefunctie.

Thans vervullen de leden zeer uiteenlopende functies. Wat hen bindt, is vooral de titel 'registeraccountant', die zij echter slechts kunnen behouden als zij lid van het NIVRA blijven. Velen, bijvoorbeeld FINAD-leden, hechten evenwel veel minder aan dat lidmaatschap dan aan de opleidingstitel. Op dit moment lijkt het NIVRA op het middeleeuwse gilde van de barbiers-chirurgijns.

De ontwikkelingen van de technologie en de economie leiden tot specialisatie en het ontstaan van specialismen. Chirurgen en kappers hebben allang afzonderlijke beroepsverenigingen, en zo gaat het in ons wereldje óók: er ontstaan centrifugale krachten, die worden gestimuleerd door het ontstaan van meer gespecialiseerde verenigingen, zoals de VRC en de VRO. Ook deze zijn ontstaan uit opleidingen:

de registers en de titels RC en RO zijn bedacht om de opleidingen aantrekkelijker te maken!

Dus: wat is het bestaansrecht van de pluriformiteit? De functies van het NIVRA die in de nota aan de orde komen, zijn:

- regelgeving;
- titelverdediging;
- dienstverlening;
- belangenbehartiging, en
- platform.

Ten aanzien van de *regelgeving* heeft het NIVRA een taak bij de controle, maar het is inmiddels verschaald tot vertaler en doorgeefluik: ingeklemd tussen de Europese en nationale overheid enerzijds en de IFAC anderzijds. Daarbinnen is de speelruimte nog maar klein, zoals blijkt uit het concept voor de nieuwe gedragscode.

De *titelverdediging* concentreert zich op de kwaliteitsborging. Daarbij ligt het zwaartepunt bij het College Toetsing Kwaliteit, dat verzelfstandigd wordt. Het NIVRA zelf kan nog slechts tuchtklachten indienen.

De *dienstverlening* blijft een belangrijke taak, maar vooral voor *financial auditors*. Anderen kunnen al elders terecht. Zo hebben de controllers het Controllers Instituut, de *operational auditors* IIA Nederland (die nu samengaat met de VRO).

De *belangenbehartiging* wordt bemoeilijkt door mogelijk tegenstrijdige belangen, bijvoorbeeld tussen de maatschappijgerichte *financial auditors* en de opdrachtgevergerichte 'accountants', zoals controllers, adviseurs en zelfstandig gevestigde samenstellers van jaarrekeningen. Dat vertroebelt de beeldvorming, en lijkt de oorzaak van de herhaaldelijk gesignaleerde klacht dat het NIVRA niet altijd even helder naar buiten treedt.

Belangenbehartiging kan veel eenduidiger

'Belangenbehartiging kan veel eenduidiger geschieden door verenigingen per 'beroep'.'

geschieden door verenigingen per 'beroep'. Als verenigingen als de VRC en de VRO - al dan niet eenmalig - een wat ruimhartiger toelatingsbeleid zouden hebben, zouden deze een aantrekkelijk alternatief kunnen zijn voor anderen dan *financial auditors*.

En dan de 'openbare accountants'. Merkwaardigerwijs maakt de nota geen melding van de twee hoofdgroepen met uiteenlopende functies en belangen: de controleurs en de samenstellers, de publieke en de private taak. Dit verbaast te meer daar de Wta dit onderscheid sterk accentueert: wel of geen vergunning? Het onderscheid lijkt dus een scheiding te worden, en dan gaan ook de belangen verder uiteenlopen.

Uit de recente beleidsnota van de NOvAA hebben sommigen - wellicht wat prematuur - de conclusie getrokken dat men de controle laat schieten, waardoor een minder gecompliceerde belangenbehartiging mogelijk wordt. Dat zou niet onlogisch zijn.

Een *platform*, ten slotte, kan heel wel worden gevormd met leden van andere verenigingen; dergelijke platforms bestaan hier en daar al.

Wel is duidelijk dat er enkele categorieën leden zijn waarvoor een oplossing wat minder voor de hand ligt. Te denken valt aan *financial auditors* bij de overheid en in het bedrijfsleven, aan overheidsaccountants die toezien op de naleving door derden van wet- en regelgeving, en aan degenen die (vaak zelfstandig gevestigd) beroepsmatig hun accountantsdeskundigheid aanwenden in enigerlei ander beroep. Hun belangen behoren niet veronachtzaamd te worden, maar dat is een kleiner probleem dan het huidige.

Al met al: waarom pluriformiteit, anno 2006? Het *enige* echte bindmiddel is de titel RA, met als complicatie dat die niet

privaatrechtelijk maar publiekrechtelijk is beschermd. Het NIVRA hangt dus aan een kunstzijden draad. Die kan heel sterk zijn, maar geleidt weinig energie! Deze analyse is uiteraard zeer globaal, en wellicht wat hardhandig. Maar zachte

heelmeesters maken stinkende wonden. Een herbezinning op het uitgangspunt van de pluriformiteit vanuit de harde realiteit van vandaag lijkt dus zeer gewenst. Laat de barbiers en de chirurgijns zich afzonderlijk ontwikkelen!

Noot

* Hans Blokdijk is oud-vennoot van KPMG, emeritus hoogleraar accountantscontrole aan de Vrije Universiteit en hoogleraar accountancy aan Universiteit Nyenrode.

Daarom pluriformiteit!

Pluriformiteit is onontbeerlijk voor de verdere ontwikkeling van een vitale beroepsorganisatie, vindt Frans van der Wel. Een pluriforme organisatie stimuleert discussie en dialoog, zal minder geneigd zijn tot navelstaren en beroepsblindheid en heeft een sterkere economische basis. Uiteraard met strikte waarborgen van het publieke belang.

FRANS VAN DER WEL*

Volgens Hans Blokdijk is er onvoldoende grond voor een pluriforme beroepsorganisatie. Een dergelijke organisatie gaat volgens hem voorbij aan de historische ontwikkeling van steeds verdergaande specialisatie en - erger nog - miskent de conflicterende belangen die hierbij optreden. Met zijn betoog roept Blokdijk het beeld op van een smeltkroes, een organisatie waarin diverse belangengroeperingen op onontwarpbare wijze in elkaar opgaan. Om meer redenen is dit beeld niet juist.

- In de nota 'Sterk en divers' worden publieke en private belangen helder van elkaar onderscheiden, niet alleen principieel maar ook organisatorisch. Het NIVRA-bestuur, met daarin een meerderheid van controlerend accountants, blijft toezien op de uitoefening van de publieke taken door de beroepsorganisatie en legt verantwoording af aan de Ledenvergadering. Onder de bestuurlijke verantwoordelijkheid valt ook het College Toetsing Kwaliteit, dat weliswaar een zekere mate van autonomie heeft, maar wél binnen door het bestuur gestelde kaders. Regelgeving en titelverdediging blijven zodoende de exclusieve bevoegdheid van het NIVRA-bestuur. Er is dan ook geen sprake van dat deze publieke taken speelbal worden van private belangen.
- De pluriforme organisatie vindt met name zijn beslag in de vakgroepen (voorheen overlegorganen). Deze vakgroepen richten zich met name op dienstverlening en belangenbehartiging. Juist door deze taken helder te benoemen en een duidelijke

plaats te geven in de organisatie, voorkom je gebrekkige transparantie en een ongewenste verstrengeling van verantwoordelijkheden en belangen. De vakgroepen blijven ondergeschikt aan het NIVRA-bestuur, maar krijgen wel meer armslag in het voorzien in de specifieke behoeften van hun achterban. Hiermee wordt gehoor gegeven aan de wens van vele leden, die kennelijk niet altijd elders terecht kunnen.

- Momenteel vinden intensieve gesprekken plaats met het Controllers Instituut en IIA Nederland om te komen tot een verdere bundeling van krachten op het terrein van de dienstverlening. Pluriformiteit vormt hierbij de noodzakelijke voorwaarde voor meer efficiëntie en een versterking van het serviceapparaat. Niemand zit te wachten op een veelheid van kleine instituten met een gefragmenteerd, overlappend en uiteindelijk inefficiënt dienstenaanbod.

Met de beoogde inrichting van het NIVRA krijgen de diverse functiegroepen een duidelijker plek in de organisatie. Worden hiermee nu alle belangenconflicten voorkomen? Uiteraard niet, de vraag is echter of je die kan en moet *willen* voorkomen. Zo is de belangrijkste tegenstelling, het opdrachtgeversbelang versus het maatschappelijk belang, niet louter een discussie *tussen* de verschillende functies. Ook - en misschien wel met name - *binnen* de geleiding van openbaar accountants speelt deze discussie zich voortdurend af. Het borgen van het publieke belang is dan ook

veeleer een kwestie van bestuurlijke governance - een NIVRA-bestuur dat in onafhankelijkheid tot haar oordeel komt - dan van het volledig separeren van functiegroepen. Dat laatste versterkt bovendien een risico dat openbaar accountants van oudsher al bedreigt: het risico van introversie, beroepsblindheid en maatschappelijk isolement. In de analyses van de boekhoudaffaires is door velen opgemerkt dat de schuldvraag niet exclusief bij openbaar accountants kon worden gelegd, maar dat het probleem veeleer moest worden gezocht in de integriteit van de volledige financiële keten. Alleen al om die reden is het zinvol om de verschillende spelers continu bij het gemeenschappelijk debat betrokken te houden.

Tegelijkertijd is er sprake van een tegenovergestelde dreiging: met de complexiteit en gedetailleerdheid van de regelgeving loopt de accountant het risico te verzanden in technische, voor de buitenwereld nauwelijks te volgen haarkloverij. De marginalisatie die hiervan het gevolg is staat haaks op het maatschappelijk gezag dat het beroep hoort uit te stralen. De aanwezigheid van functiegroepen met een ander perspectief binnen één organisatie dwingt de openbaar accountant tot een voortdurende discussie over de relevantie van zijn werk en de daaraan ten grondslag liggende regelgeving.

Al met al voldoende redenen om de pluriformiteit als beginsel stevig te omarmen, uiteraard voorzien van de noodzakelijke *checks and balances*. Het NIVRA hangt niet aan een kunstzijden draad, zoals Hans Blokdijk beweert, maar is stevig verankerd in een netwerk van goed geleidende verbindingen. Dat levert soms de nodige spanning op, maar in ieder geval ook heel veel energie.

Noot

* Frans van der Wel is voorzitter van de commissie Implementatie Pluriforme Organisatie.

Niet rommelen met geheimhouding

Marcel Pheijffers oproep voor meer openheid door Deloitte in de Ahold-case is populistisch en ondoordacht vindt Jaap ten Wolde.

JAAP TEN WOLDE*

In 'de Accountant' van juni 2006 komt Marcel Pheijffer met een stevig standpunt over de mate van openheid van Deloitte in de Ahold-zaak. Roger Dassen, als betrokken Ahold-accountant, dient Pheijffer duidelijk van repliek. De neutrale en immer scherpe Hans Blokdijk doet daar nog een deskundig plasje overheen. Pheijffer eindigt met een oproep aan zijn beroepsgenoten en dus ook aan mij. Ik voelde mij echter niet aangesproken: de uitslag was voor mij helder. *My vote and ten points*: vijf voor Blokdijk, vier voor Roger en één voor Pheijffer (voor zijn zorgvuldige huiswerk, niet voor zijn lied). Niemand reageert. De redactie van 'de Accountant' stimuleert enkele beroepsgenoten dat wel te doen. Nog 689 woorden ruimte.

Geheimhouding is een van de grondbeginselen van het accountantsberoep. Een beginsel dat vanaf het ontstaan van het beroep een kernrol speelt. In een tijd waarin de mensen nog geen telefoon en geen elektra hadden. Tijden zijn dramatisch veranderd. Misschien is het daarom goed om te evalueren of geheimhouding als beginsel over boord moet worden gegooid of in bepaalde situaties anders moet worden toegepast. Als we denken dat die evaluatie nuttig is - al is het maar om te bevestigen dat geheimhouding ongewijzigd gehandhaafd moet blijven - dan moeten we die evaluatie organiseren en doen. Maar laten we een aanpassing niet doen *naar aanleiding van een incident*. En laten we dat vooral niet doen *bij een incident*.

Het pleidooi van Pheijffer voor meer openheid door Deloitte vind ik populistisch en niet strategisch doordacht. Zijn argumenten zijn niet zwaarwegend. Populistisch: natuurlijk willen het brede publiek en de media meer openheid. Strategisch ondoordacht: zie hiervoor, kernbeginselen moeten nooit om - en zeker niet bij - incidenten gewijzigd worden.

Het argument van Pheijffer dat er reeds veel informatie op straat ligt is geen goed

argument. Terecht stelt Dassen dat hij niet weet wat er al op straat ligt. Maar er zijn ook sterkere argumenten:

- Als informatie door de accountant zou worden gegeven kan het publiek niet beoordelen of die informatie al eerder openbaar is gemaakt. Klapt de accountant nu uit de school?
- En - niet onbelangrijk - was de reeds openbare informatie juist of waren het ondeskundige spinsels van een journalist over een klepel toen hij een klok hoorde? Of heeft de journalist gesproken met een gefrustreerde ceo die zijn eigen straatje schoon trachtte te houden? Of heeft hij iets gelezen van een OM dat met beperkte accountancykennis wil scoren?
- Als de accountant met informatie komt, wordt dat ontvangen als 'de waarheid'. Als later die 'waarheid' te dik blijkt aangezet of door een rechter anders wordt beoordeeld, raken we nog verder van de weg: accountants kunnen kennelijk, behalve fraude over het hoofd zien, ook nog liegen.

Laten deskundigen - (tucht)rechters - maar beoordelen welke informatie correct is en welke informatie via de openheid van de rechtspleging op straat kan komen. Rest voor Pheijffer slechts het argument van *timing*. Pheijffer wil als leraar met zijn leerlingen sneller kunnen kauwen, smullen en leren. Jammer, dat gaat even niet. Maar vertraging heeft ook zijn goede kanten: meer kans op perspectief, minder emotie, minder nieuwswaarde dus minder kans op ongenueanceerde krantenkoppen. Pheijffer stelt dat ten minste over vaktechnische zaken - zoals opzeggen opdracht bij integriteitbreuk, berekening van materialiteit - door Deloitte openheid gegeven zou kunnen worden. In algemene zin is er voldoende literatuur over deze onderwerpen. Of Deloitte binnen de perken is gebleven, dat is de vraag. Maar je mag van Deloitte toch niet verwachten dat zij gezien de lopende en wellicht komende procedures

'Pheijffer wil als leraar met zijn leerlingen sneller kunnen kauwen, smullen en leren. Jammer, dat gaat even niet.'

over deze zaken publiekelijk gaat discussiëren? En met Blokdijk meen ik dat dat niet kan zonder openheid te geven over het handelen van de cliënt en zonder andere delen van het feitencomplex te geven. Ten slotte nog een niet onbelangrijk punt: het beschikbaar stellen van de uitkomsten van het interne onderzoek bij Deloitte. Een rapport van een dergelijk onderzoek moet nooit openbaar gemaakt kunnen worden. Als het niet openbaar maken bereikt kan worden door het opdragen van een gevoelig intern onderzoek aan advocaten met verschoningsrecht: het zij zo. Het doel - niet openbaar maken - heiligt het middel (advocaten zijn immers niet de meest ervaren en deskundige onderzoekers). Organisaties moeten onbespied en beschermd aan zelfonderzoek kunnen doen. Dat stimuleert zelfonderzoek en reflectie. Dat vergroot weer het aantal genezingen. Het risico van openbaarmaking zal de wens naar het doen van interne onderzoeken smoren. De raad van bestuur van ABN AMRO heeft ooit door een accountant een intern onderzoek laten doen naar de bekende Sarphatistraat-fraude: om er zelf van te leren. Niet voorzien was dat het onderzoeksresultaat ooit openbaar zou worden. Het werd echter wel openbaar: accountants hebben geen verschoningsrecht. Met het opvragen van dat rapport door het OM werd het paard achter de wagen gespannen. Directies en toezichthouders bedenken zich nu wel twee keer voordat zij zo'n onderzoek laten verrichten.

Dan maar niet leren. Dan maar geen genezing. Of een advocaat, versterkt met een door hem ingehuurd accountantonderzoeker, dat onderzoek laten doen.

Noot

* Jaap ten Wolde is gepensioneerd partner van KPMG en geassocieerd met het Instituut Financieel Onderzoek (IFO).

Kritische annotaties

Volgens Ruud Pruijm kan Deloitte zich vanwege onder meer de geheimhoudingsplicht inderdaad niet laten horen. Maar hij maakt wel enkele kritische kanttekeningen.

RUUD PRUIJM*

Earnings can be pliable as putty when a charlatan heads the company reporting them.
Warren Buffett

Door de inbreng van Marcel Pheijffer is de discussie over Ahold in de beroepsgroep in ieder geval goed op gang gekomen en dat is zonder meer positief te noemen. Naar mijn mening blijft een aantal thema's echter helaas onbesproken. Terecht constateren Hans Blokdijk en Roger Dassen dat Deloitte zich niet kan laten horen vanwege de geheimhoudingsplicht en het feit dat de zaak Ahold nog lang niet is afgesloten. Een andere reden is ongetwijfeld dat het uitermate onverstandig zou zijn dat Deloitte zich laat horen, vanwege het risico van een mogelijke *class action* met een pittige financiële claim. In de discussie tot nu toe blijft onvermeld dat zowel het Openbaar Ministerie als de verdediging zijn verbazing uitspreken over het feit dat de dossiervorming van de accountant op belangrijke punten hiaten vertoont. Zo ontbreekt volgens het OM enige indicatie over de jaarlijkse beoordeling van de control letters. Ik citeer (zie requisitoir 4 april 2006, pagina 96): "Het lijkt erop dat ofwel D&T uiterst mager de joint venture accounting van Ahold heeft gecontroleerd dan wel dat zij van de controles die ze heeft gedaan nauwelijks iets heeft vastgelegd." Ook op andere plekken in het requisitoir wordt geconstateerd dat het dossier onvoldoende informatie bevat. De verdediging van Van der Hoeven komt eveneens tot de conclusie dat er te weinig feitenmateriaal is over de door de accountant uitgevoerde werkzaamheden. Wat er ook van waar moge zijn, uit deze zaak blijkt in ieder geval het essentiële belang van een goede dossiervorming. Vanuit die optiek mag ik elke beroepsgenoot de nieuwe RAC 230 nadrukkelijk aanbevelen. Vaktechnisch gezien is het jammer dat het voortreffelijke rapport van de Ondernemingskamer vooral is besproken in

het kader van de consolidatieproblematiek. Daardoor blijven twee belangrijke zaken buiten de discussie.

Allereerst de fraude bij US Food. Het is mij nog steeds niet duidelijk waarom deze grote fraude niet is ontdekt. Al bij de *due dilligence* was bekend dat er zwakke interne controlesystemen waren en dat er geen betrouwbaar systeem was om de *promotional allowances* te volgen. Blijkbaar heeft de gebruikelijke controleprocedure van confirmatiebrieven niet gewerkt. De onderzoekers geven een aantal redenen waarom de fraude zolang onontdekt is gebleven. Een daarvan had betrekking op 'een confirmatiebrievenprocedure waarbij een (overigens toegestane) keuze is gemaakt die onderzoekers niet verstandig voorkomt'.

Naar blijkt, waren de brieven gestuurd naar adressen die door de inkoopafdeling zelf, in de persoon van leidinggevende Kaiser, werden geleverd. Bovendien betrof het verkoopfunctionarissen van de leveranciers en niet de mensen van de financiële afdeling. Daarnaast spreken de onderzoekers bewust over confirmatiebrieven en niet over saldobiljetten omdat het 'bij deze laatste documenten als regel gaat om documenten die per de gekozen peildatum uit de administratieve systemen van de bevestiging vragende onderneming verkregen worden. Dat was bij USF niet mogelijk'.

Uiteindelijk wordt in het rapport naar mijn mening terecht een kritische kanttekening geplaatst bij de gehanteerde onderzoeksmiddelen van Deloitte US. Helaas zien we hetzelfde als bij Parmalat: een slordig gebruik van het vaak sterke controlemiddel confirmatie, waardoor deze fraude eerder ontdekt had kunnen worden.

Ten tweede wordt in het rapport aandacht geschonken aan het toezicht op de werk-

'We zien hetzelfde als bij Parmalat: een slordig gebruik van het controlemiddel confirmatie, waardoor de fraude bij US Food eerder ontdekt had kunnen worden.'

maatschappijen. De onderzoekers gebruiken daarbij als referentie het COSO-raamwerk. Hiermee maakt dit raamwerk voor het eerst zijn entree in een civiele procedure. We kunnen hieruit afleiden dat van nu af aan dit raamwerk de toetsteen zal zijn bij elke discussie (civiel of strafrechtelijk) over interne beheersing. Eveneens opvallend is dat het oordeel gematigd positief is voor wat betreft het voldoen aan de COSO-normen. Men is echter minder te spreken over de toonzetting, in de zin van de nadruk op het realiseren van groei en de druk die daarmee op de organisatie werd gelegd. Hiermee wordt nog eens expliciet bevestigd dat de toonzetting aan de top een belangrijke factor is als het gaat om een goed systeem van interne controle. Ironisch genoeg geeft dit gematigd positieve oordeel eveneens de beperkingen aan van het COSO-raamwerk als het gaat om het voorkomen van fraudes. Immers, ondanks een redelijk werkend systeem van interne beheersing is er toch sprake geweest van valsheid in geschrifte door de voormalige top.

Noot

* Ruud Pruijm is deeltijd hoogleraar administratieve techniek aan de Erasmus Universiteit Rotterdam en adviseur en interim-manager.

Reacties en bijdragen

De rubriek *Opinie* is een podium voor discussie. Wilt u reageren op een artikel in 'de Accountant' of zelf een kwestie aan de orde stellen die van belang is voor het beroep? E-mail naar: deaccountant@NIVRA.nl. Maximumlengte achthonderd woorden.

De heeren van de andere thee

Marcel Pheijffer heeft gelijk met zijn oproep tot een volwassen debat in de Ahold-zaak. Maar ook Roger Dassen doet wat van hem mag worden verwacht. Aldus Jules Muis.

JULES MUIS*

'Als je in het buitenland woont ben je altijd een beetje met vakantie', zo legde iemand me lang geleden uit. 'Je voelt je nauwelijks verantwoordelijk voor de politiek en het professioneel gebeuren in je woonland, noch in je thuisland.' Bijna veertig jaar, vijf woonhuizen en twee kinderen verder kan ik - vanuit Washington DC - beamen: Zo is het. Dat wil niet zeggen dat alles zomaar aan je voorbij gaat. Ook hier bereikt mij real-time ons niet aflatend beroepsalaver. De Ahold-affaire is daar geen uitzondering op. Het wordt meestal in een adem genoemd met Parmalat, als troost dat het onkruid ook groeit aan de andere zijde van de oceaan en soms opgetekend als weer eens een manifestatie van de Nederlandse corporate governance-losbandigheid, naast alle andere

permissiveness die ons landje al te graag wordt aangerekend.

Van zo'n veilige afstand het optisch-professoraal-gedrie-gemusketier van Marcel Pheijffer, Roger Dassen en Hans Blokdijk over de Ahold-problematiek in het juninummer van 'de Accountant' tot me nemend, bekruipt me het gevoel dat de Heeren, *ex cathedra*, het eigenlijk best met elkaar eens zijn, of kunnen worden. Natuurlijk heeft professor Pheijffer gelijk wanneer hij het nut van een volwassen debat over de rol van de accountant in deze zaak, in het publieke en beroepsbelang, aan de orde stelt. En handig steun zoekt en vindt - en uitgebreid den volke toont - in *professor* Dassens wetenschappelijke gelijkgezinde exhortaties. Maar moeten wij ons nu, met Pheijffer, echt verba-

zen als Dassen in zijn andere meer recente hoedanigheid van *quick-fit maatschap-voorzitter* - met eindverantwoordelijkheid voor het professioneel en economisch wel en wee van duizenden Deloitte-mensen en al het andere dat samenhangt met onze gezamenlijk afgesproken rechtsregels van verdediging, en met krokodillen die bij ieder hap steeds hongeriger worden, een andere toon aanslaat wanneer hij wordt geconfronteerd met zijn eigen professorale woorden?

'*One should never be so open-minded that one's brains pop out*' is een uitspraak van een van mijn oud-voorzitters in mijn jonge beroepsjaren, waar ik het aanvankelijk - niet gehinderd door ervaring - heel moeilijk mee had. Maar die ik in ieder geval in het (tegen)spel van klager en beschuldigde heb leren begrijpen. Voorzitter Dassen doet gewoon wat van hem verwacht mag worden door en namens zijn maatschap: Niets weggeven tenzij het moet of nuttig is, eerst de imponerende zwijgplicht opvoeren, en het wat reputationeel kwetsbaarder zwijgrecht als reserve achter de hand houden. Professor Pheijffer doet gewoon wat van hem verwacht mag worden en stelt vanuit een aca-

Uitslag webstelling

Binnen het accountantsberoep zou over de vaktechnische aspecten van het handelen van de accountant bij Ahold gediscussieerd moeten worden.

	RA	Student	Overig	Totaal
Eens	40	40	25	105
Oneens	5	5	1	11

In het juninummer 2006 riep Marcel Pheijffer accountants op tot discussie over de vaktechnische aspecten van het handelen van Deloitte bij Ahold. Ahold-accountant Roger Dassen betoogde in hetzelfde nummer dat de geheimhoudingsregels dit beletten. Volgens Pheijffer zijn echter genoeg gegevens openbaar.

Ruim negentig procent van de stemmers is het eens met Pheijffers oproep. Tussen studenten en RA's is geen verschil, maar de categorie 'overig' - het 'maatschappelijk verkeer'? - is duidelijk nog uitgesprokener voor openheid. Begrijpelijk, gezien de wat vrijblijvender positie van deze stemmers-categorie, maar niettemin een interessant signaal. Iemand uit accountancyhoek: "Er wordt een hoop over 'ons' gesproken. Een hoop partijen

en deskundigen hebben hun mening klaar. De beroepsgroep spreekt in dit verband niet met één mond. Een slechte zaak in het kader van de (nog immer aanwezige) verwachtingskloof, dunkt me. Een goede, inhoudelijke vaktechnische discussie (gearrangeerd en gefaciliteerd door het NIVRA) zou niet alleen de consistentie van handelen door accountants ten goede komen, maar ook het beeld van de beroepsgroep dat de buitenwereld van ons heeft." Ook een ander ziet een rol voor het NIVRA: "Het NIVRA dient een duidelijk standpunt in te nemen inzake de rol van de accountant in de Ahold-casus. Doen we dit als beroepsgroep (weer) niet dan zal het vertrouwen in accountants en het imago van het beroep (nog) verder afkalven en dat is onaanvaardbaar. Dus NIVRA onderneem iets!" Een derde schrijft zelfs: "De eer en de stand van het beroep vereisen dit!" Opvallend is echter dat in veel toelichtingen wordt gewezen op de praktische problemen van meer openheid. "Discussie is alleen mogelijk indien eenieder binnen het accountantsberoep de volledige dossierkennis heeft. Aangezien deze dossierkennis niet aanwezig is en evenmin verkregen kan worden, kan ook geen discussie worden gevoerd

over het handelen van de accountant." Een ander: "Risico in dergelijke discussies is dat mensen uitspraken gaan doen die zijn gebaseerd op onvolledige of zelfs onjuiste informatie." Ook voor de gevoelige positie van Deloitte bestaat begrip: "Op basis van de gegevens die tot dusver naar buiten zijn gebracht is een goede discussie mogelijk, zonder de vertrouwelijkheid van het controledossier aan te tasten. Deloitte/Roger Dassen zullen helaas niet deel kunnen nemen aan deze discussie." Een andere 'eens'-stemmer adviseert gewoon even geduld te hebben "tot de tuchtrechter een uitspraak heeft gedaan, en de feiten waarover gesproken moet worden helder genoeg op tafel liggen. Maar in algemene zin is het goed voor het beroep als meer van wat accountants doen open ter discussie wordt gesteld. Dat pleit voor meer, veel meer, inhoudelijk gedreven tuchtzaken rond jaarrekeningcontroles en vervolgens openlijke discussie van de *lessons learned* binnen het beroep en in de pers."

demisch perspectief andere normen en eisen aan waarheidsvinding dan een denkbeeldige maatschapsbestuurvoorzitter Pheijffer zou doen in Ahold-gelijke situaties. De derde professor, Blokdijk, zit plechtig en rechtvaardig op zijn huisvlijt-geweven, uitstekend analytisch vinketouw; gespannen in een woud van due process verankerde en volkomen terechte disclaimers. (Het doet me goed deze live demonstratie van de informatieve waarde van disclaimers uitgedragen te zien door deze recht in de leer veteraan-beroeps(voor)vechter.)

Het verloop tot nu toe is en was redelijk voorspelbaar. Voorzitter Dassen slaakt in zijn opgedrongen reactie een publieke zucht van opluchting op het nieuws van een tuchtrechtelijke procedure: eindelijk kan recht worden gedaan aan een verdiende verdediging van de reputatie van zijn maatschap. Hij vergeet, begrijpelijk maar lastig, daarbij te vertellen dat dat natuurlijk ook eerder had kunnen gebeuren, via een tuchtrechtprocedure op eigen verzoek en/of via het NIVRA-bestuur. Hij zal daarin een juridische strategie voortzetten die een maatschapvoorzitter betaamt: bescherming van eigen huis en haard en allen die erin vertoeven, maar die verder weinig anderen - in ieder geval buiten het beroep - kan en zal bekoren. Professor

Pheijffer krijgt zeer mondjesmaat, *slow motion* en beperkt door de bepalingen van procesvoering, wat ie altijd gewild heeft: heerlijke helderheid in zaken van beroeps- en publiekbelang. En Blokdijk krijgt op een zilveren schotel wat hij donders goed wist dat er onvermijdelijk aan zat te komen: dezelfde heerlijke helderheid op basis van due diligence en *orderly discovery*.

En het publiek belang? Dat kan alleen in het gedrang komen - of zijn gebracht - als achteraf uit de feiten blijkt dat zaken onnodig of onterecht zijn achtergehouden die een nieuw licht werpen op, of feiten te berde brengen die zich niet verdragen met het tot dusver gevolgde due process. Een hernieuwd debat over de vermeende hypotheek op het publiek belang, verbonden aan de reputationeel gevoelige geheimhoudingsplicht, kan nuttig zijn. Maar ik zou er mee wachten tot dat bestaande procedures zijn afgewerkt; wie weet wat die ons nog vertellen.

Deloitte's eerdere beroep op het verschoningsrecht maakt veel waarnemers natuurlijk wel extra nieuwsgierig naar wat er nog waar te nemen valt.

Rest het verwijt van Pheijffer dat je een cliënt die je belazert, meteen aan de kant moet zetten. Als regel wel. Maar als je goede redenen hebt te vermoeden dat je morgen

in een andere situatie en constellatie met die 'cliënt' zult of kunt werken, zou ik ook voorzichtig zijn al te automatisch de handdoek in de ring te gooien. De komende procedures zullen mogelijkerwijs antwoord geven op deze en ongetwijfeld ook op andere opgeroepen vragen.

Met dat laatste klink ik bijna als een 'Blokdijk-een-beetje-op-vakantie'. Dus wordt het waarschijnlijk tijd er een punt achter te zetten en boodschappen te gaan doen bij Aholds kruideniers dochter 'Giant', hier om de hoek, met in Washington Metropolitan dezelfde dominante marktpositie als Ahold in Nederland.

Als er overal even goed op het grote geld zou worden gelet als de koninklijke kruidenier let op de kleintjes, zou de wereld een betere plaats zijn. Let wel, daar is ons beroep nu net voor ingehuurd. Dus moeten we ons niet verbazen over de druk tot helderheid, ook van beroepswege.

Noot

* Jules Muis werkte als registeraccountant in de internationale praktijk van Ernst & Young, begon als intern accountant bij Philips en was controller van de Wereldbank. Tot april 2004 was hij directeur-generaal van de interne accountantsdienst van de Europese Commissie.